

Barn och utbildningskontoret

Förskolans arbete med att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling

Skutans förskola 2025–2026

Foto: CIENPIES Design

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
2. Främja likabehandling	4
2.1 Trygghet/Ålder	5
2.2 Självkänsla/Kön, könsöverskridande	5
2.3 Empati/Funktionsnedsättningar	5
2.4 Respekt/Etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning	5
3. Förebyggande arbete – Aktiva åtgärder	6
3.1 Plan mot diskriminering och kränkande behandling.....	6
3.1.1 Uppföljning och kartläggning av risker för diskriminering eller kränkningar	6
3.1.2 Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta risker	7
3.1.3 Planering och genomförande av åtgärder	Fel! Bokmärket är inte definierat.
3.1.4 Utvärdering.....	7
4. Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar.....	11
5. Bilagor.....	12

1. Inledning

Förskolans arbete med att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling följer kommunens *Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling* (Beslutad 2022-11-10).

Vision

Förskolorna i Östhammars kommun ska vara en plats där alla barn har rätt till en trygg lärandemiljö fri från diskriminering och kränkande behandling. Utbildning och undervisning ska genomsyras av värdegrundsfrågor där olikheter ses som en tillgång.

Mål

Vårt mål är att inget barn får utsättas för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Syfte

Syfte med arbetet är att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling. Det främjande arbetet handlar om att hitta och stärka positiva förutsättningar för att alla barn ska ha lika rättigheter och möjligheter. Det förebyggande arbetet siktar på att minimera risken för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Lagar och förordningar

Arbetet regleras i följande lagar och förordningar:

- FN:s konvention om barns rättigheter¹
Barnkonventionen sätter barnperspektivet och barns rätt till likabehandling i fokus. Konventionen bygger på perspektivet att barnets bästa alltid skall komma i främsta rummet. Den talar om rätten till liv och utveckling, om barns rätt till inflytande och att få göra sin röst hörd i allt som angår dem.
- Diskrimineringslagen²
Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder (de sju diskrimineringsgrunderna). Den som bedriver utbildning får inte diskriminera något barn.
- Skollagen³
Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn. (6 kap 6 §)
Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och

¹ UNICEF Sverige (2023) Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter.

<https://beta.unicef.se/barnkonventionen/las-texten>

² Diskrimineringslag (2008:567)

³ Skollag (2010:800) 6 kap 7 och 8 §§

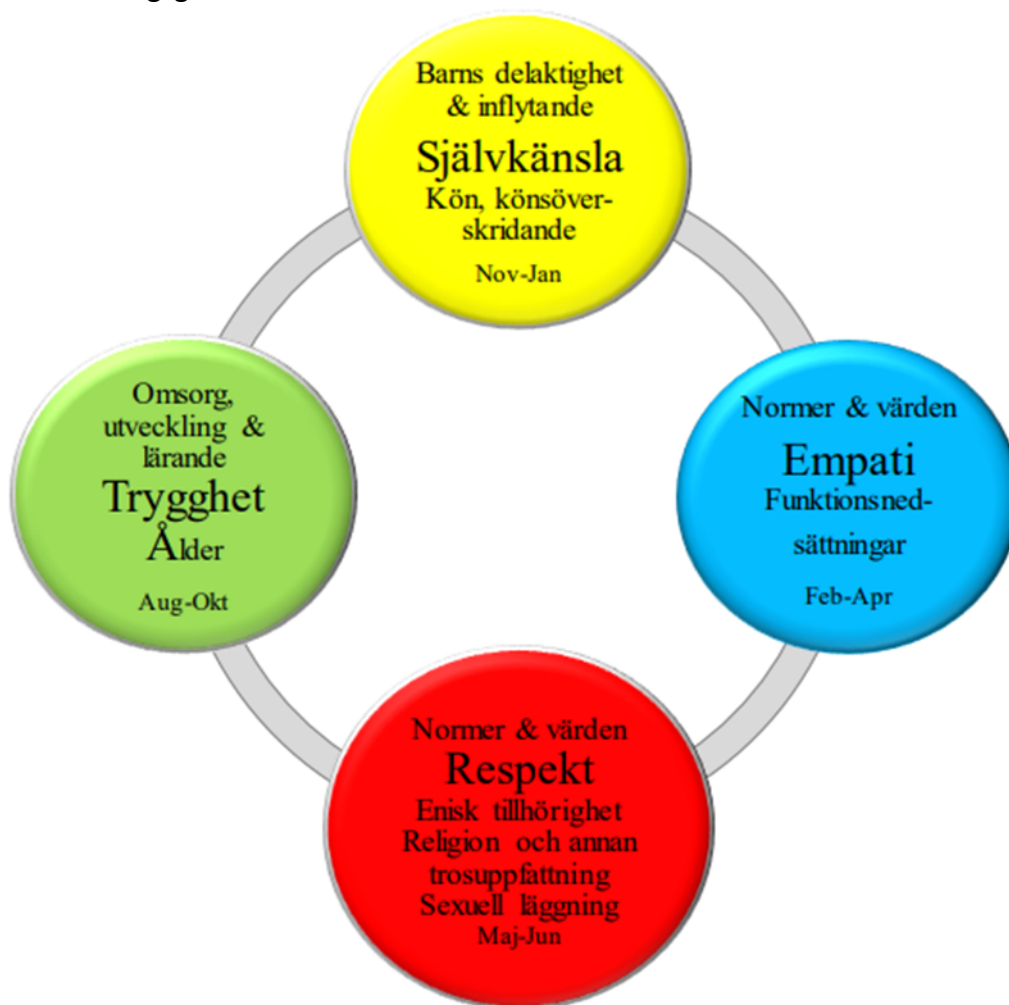
elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Hur de planerade åtgärderna genomförts ska beskrivas i efterföljande årsplan. (6 kap 7 och 8 §).

- Läroplan för förskolan⁴

Inget barn ska i förskolan bli utsatt för diskriminering [...] eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Förhållnings sättet hos alla som verkar i förskolan, och deras sätt att agera och tala om något, påverkar barnens förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle. Därför är alla som verkar i förskolan viktiga som förebilder. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att utveckla sin förmåga till empati och omtanke om andra genom att uppmuntra och stärka deras medkänsla och inlevelse i andra människors situation.

2. Främja likabehandling

Förskolans arbete med att främja likabehandling sker kontinuerligt utifrån nedanstående områden som är kopplade till förskolans läroplan (kursiverad text tagen ur Lpfö18)⁵ och diskrimineringsgrunderna. Detta dokumenteras i Unikum.

⁴ Skolverket (2018) Läroplan för förskolan (Lpfö18) sid 5.

⁵ Ibid

2.1 Trygghet/Ålder

- *Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin identitet och känner trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet*
- *Arbetslaget ska ta ansvar för en tillitsfull relation mellan förskolan och hemmen*
- *Alla barn ska få en utbildning som är utformad och anpassad så att de utvecklas så långt som möjligt*
- *En likvärdig utbildning Kap 1*

2.2 Självkänsla/Kön, könsöverskridande

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan.*
- *förståelse för demokratiska principer och förmåga att samarbeta och fatta beslut i enlighet med dem*
- *Arbetslaget ska säkerställa att alla barn får lika stort inflytande över och utrymme i utbildningen oavsett könstillhörighet*
- *Arbetslaget ska inspirera och utmana barnen att bredda sina förmågor och intressen på ett sätt som går utöver könsstereotypa val*

2.3 Empati/Funktionsnedsättningar

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra*
- *respekt och förståelse för att alla människor har lika värde och de mänskliga rättigheterna*
- *Förskolan ska särskilt uppmärksamma barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd*
- *En likvärdig utbildning Kap 1*

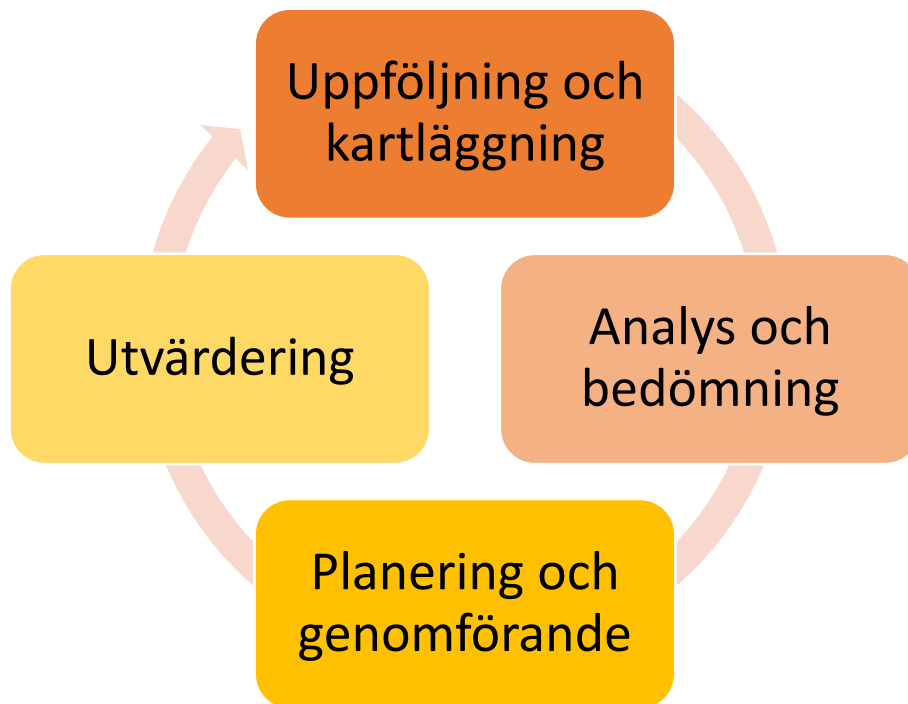
2.4 Respekt/Etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning, sexuell läggning

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande*
- *ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhälle*
- *Förskolan är en social och kulturell mötesplats som ska främja barnens förståelse för värdet av mångfald*
- *Förståelse och medmänsklighet Kap 1*

3. Förebyggande arbete – Aktiva åtgärder

Aktiva åtgärder omfattar samtliga sju diskrimineringsgrunder (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder) och är ett arbete som ska ske kontinuerligt i fyra steg.⁶

Aktiva åtgärder innebär att arbeta för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter för barn. Arbetet med aktiva åtgärder sker i samverkan med barn och vårdnadshavare och omfattar hela utbildningen såsom exempelvis pedagogiskt material, lärmiljö inne/ute samt bemötande i vardagen. Varje avdelning dokumenterar det förebyggande arbetet i en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Rektor dokumenterar arbetet i den årliga kvalitetsrapporten.

3.1 Plan mot diskriminering och kränkande behandling

3.1.1 Uppföljning och kartläggning av risker för diskriminering eller kränkningar

De risker vi identifierat och diskuterat utifrån förgående plan är vårt årshjul där vi arbetar med våra områden trygghet, självkänsla, empati och respekt.

De huvudområdena lägger grunden i arbetslagets planering för att arbeta konkret med de diskrimineringsgrunderna som finns med utifrån diskrimineringsplanen.

Den kartläggning vi gjort är följande att genom trygghetsvandringar, intervjuer, skapande av trygga lärmiljöer, vårdnadshavarsamtal och våra observationer kommit fram till

⁶ Diskrimineringslag (2008:567) 3 kap

följande kartläggning av riskerna som vi identifierade som känns överskridande i samhället idag.

Varje år går vi igenom om vi ser nya risker som har framkommit alltifrån om vi skapat nya arbetslag där det ska finnas en gemensam barnsyn utifrån vår läroplan.

Målet med arbetet är att i vår plan utifrån varje diskrimineringsgrund skall genomföra Skutans verksamhet utifrån höstterminen 2025 och vårterminen 2026. Under verksamhetsåret arbetar varje avdelning med sina områden utifrån den diskrimineringsgrund som fördelat i vårt årshjul.

Alltifrån temaveckor, introduktioner av nya barn, nya barngrupper och att informera nya vårdnadshavare.

3.1.2 Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta risker

De risker vi ser är kring tex funktionsnedsättning att barn med motoriska svårigheter inte känner att alla förskolans miljöer eller lokaler är anpassade utifrån deras behov eller deras förmågor, vi behöver se till att det inte resulterar i ett utanförskap eller att de barnen känner sig otillräckliga. Här behöver vi pedagoger se det enskilda barnet och vara närvarande och uppmärksamma om behov uppstår och stöd behövs.

Kön, könskridande identitet och sexuell läggning

Hos barn finns det en stark vilja och stävan att passa in. Att accepteras och inkluderas i en grupp och gemenskap är för många avgörande för att man skall fungera som människa. Det finns en risk att barnet inte törs bryta de normer som finns kring tex familjebildning etcetera. Vi på Skutans förskola skall ha en öppen och kontinuerlig dialog med vårdnadshavare och den familjebildning som barnet har.

Etnisk tillhörighet, Religion och annan trosuppfattning Om vi som förskola väljer att fira tex Lucia så kan det uppfattas som att det är ett påtvingat religiöst firande eller om vi besöker en kyrka för att titta på en barnkrubba. Här måste vi vara konfessionsfria enligt skollag. Viktigt blir det att visa skillnaden mellan religion, kultur och traditioner.

Målen sätts i våra lärmiljödialoger inför terminsstart i augusti och följer sedan årshjulet Varje avdelning gör sina egna mål i sina planeringar för att förebygga och förhindra de risker de identifierat. Arbetslagen bestämmer sedan de åtgärder som behöver göras och vi kan också använda oss av en väg in också för att diskutera olika dilemman.

3.1.3 Utvärdering och analys Trygghet (ålder)

Barnen har utforskat sociala frågor kring vänskap samarbete och olika roller i leken tillexempel vem får bestämma, hur man turas om eller om hur man säger ifrån. De har också utforskat identitet och tillhörighet. Vi ser att grupperna har hittat det sociala samspelet de visar god förmåga att kompromissa och samarbeta Arbeta med känslor och ålder hur man visar att något känns bra eller inte. Vi behöver utveckla miljön ytterligare för att stötta barnens arbete med känslor och gränser. Vi använder oss av känslkort, bilder och korta rollspel för att synliggöra olika situationer och ge barn barnen språkliga verktyg för att uttrycka sig. Rutinerna har hjälpt oss att skapa en struktur som har hjälpt

till i arbetet med tryggheten. Vi ser att vår vuxen närvaro i alla situationer där trygghet skall råda är otroligt viktig. Vi har arbetat med guddad lek för de barn som haft det svårt att ta sig in i det sociala samspelet samt arbetat med känslor utifrån att det ibland även blivit jobbiga känslor för barnen.

Utflykter samlingar, fria leken, måltider, vilan och sporthallen är aktiviteter som bidrar till en trygg gemenskap på Skutans förskola.

3.1. 4 Utvärdering och analys Självkänsla (Kön, könsöverskridande)

Vi som pedagoger har ett medvetet förhållningsätt vid interaktion med barnen genom att använda könsneutrala uttryck som tex förälder och kompis i stället för mamma/pappa, tjej/kille. Använda barnens tilltalsnamn och undvika att gruppera utifrån biologiskt kön. Vi skapar inkluderande miljöer som är jämställda och respekterar barnen utifrån deras unika identiteter. Under våra integritetsveckor har vi haft extra fokus på kring artikel 7. Rätt till sitt namn och identitet samt artikel 12&13 – Rätt att uttrycka sina åsikter och bli lyssnad på.

Vi arbetar med känslor och gränser och behöver fördjupa det med kroppsliga känslor och sociala signaler för att stärka barnens självkännetdom. Vi gör det genom att vara modeller med tydliga stopp och okey signaler i vår egen interaktion.

Vi upplever att barnen har utvecklat en fördjupad förståelse för både sig själv och andra begreppet Stopp min kropp har blivit mer etablerat och barnen använder det både för att skydda sig själva och hjälpa varandra i samspelet.

I förskolans arbete med att främja lika behandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling ska vi hitta och stärka positiva förutsättningar att alla barn ska ha lika rättigheter och möjligheter för att minska risken att barnen far illa i förskolans miljö. Forskning i Sverige visar att könsnormen och könsroller kan ha stor påverkan på barns självkänsla och utveckling redan i förskoleåldern.

Eidevald (2009) påpekar könsstereotyper ofta förstärks i förskolans vardag genom pedagogernas omedvetna beteenden och förväntningar, men att ett medvetet arbete kan ge barn större handlingsutrymme och fler möjligheter att utvecklas utifrån sina egna intressen.

3.1. 5 Utvärdering och analys Empati & Normer och värden. (funktionsnedsättningar)

Genom vår planering med temat respekt och mångfald strävar vi efter följande mål: Att skapa en inkluderande miljö där varje barn känner sig sedd, respekterad och inkluderad oavsett bakgrund, religion eller sexuell läggning.

Att främja förståelse och tolerans för olikheter samt uppmuntra till öppenhet och nyfikenhet inför olika kulturer och traditioner.

Vi kommer att integrera temat respekt och mångfald i vår dagliga verksamhet på förskolan. Detta inkluderar: samtal kring olikheter och allas lika värde, att ex samling fördela ordet lika, vi pratar om att det är viktigt att vara rädda om varandra och sin miljö ute såväl som inne, vi värnar om djur och natur, allemansrätten, vi kommer att använda material som finns tillgängligt för oss på förskolan så som litteratur, ur program och annat utbildningsmaterial.

Detta gör vi ex genom att lära oss orden stopp och nej, lär barnen lyssna på varandra, lär barnen att vi ska vara rädda om det som finns omkring oss, vi lär oss att städa tillsammans och hjälpas åt att hålla fint. Att skapa en inkluderande miljö där varje barn känner sig sedd, respekterad och inkluderad oavsett bakgrund, religion eller sexuell läggning.

Att främja förståelse och tolerans för olikheter samt uppmuntra till öppenhet och nyfikenhet inför olika kulturer och traditioner. Vi arbetar med lek, sånger, berättelser och andra kreativa aktiviteter för att stärka barnens empati, förståelse för funktionsvariationer och självkänsla. För att ge barnen möjlighet att utveckla sin förmåga att tolka och uttrycka känslor använder vi känslokort och spegellekar.

Genom att tolka ansiktsuttryck och kroppsspråk får barnen verktyg för att bättre förstå både sina egna och andras känslor. Vi kommer att arbeta med böcker om funktionsvariationer och olikheter samt jobba med rollek för inkludering både i digital och fysisk form inom temat.

För att ytterligare stärka barnens självkänsla uppmuntrar vi dem att våga uttrycka sina tankar och känslor. Vi arbetar aktivt för att skapa en trygg och tillåtande atmosfär där barnen får möjlighet att pröva, göra misstag och utvecklas i sin egen takt. Pedagogerna bekräftar och uppmärksammar barnens ansträngningar snarare än enbart resultat, vilket bidrar till att bygga upp barnens inre motivation och positiva självbild.

Barnen får även ett ökat inflytande över sin vardag genom att erbjudas fler valmöjligheter i den dagliga planeringen. Vi ser att barnen uppskattar att kunna påverka aktiviteter, och vi stärker detta genom att involvera dem mer i beslutsprocesser och skapa tillfällen där de får vara med och välja vad de vill göra.

Lek och material som främjar empati och inkludering

Vi reflekterar kontinuerligt över vilka lekmaterial och aktiviteter som erbjuds och hur de presenteras, för att säkerställa att alla barn kan delta utifrån sina individuella förutsättningar. Genom att skapa tillgängliga och inkluderande lekmiljöer får barnen möjlighet att utveckla empati, förståelse och respekt för personer med olika funktionsvariationer. Forskning visar att tidig exponering för mångfald och olikheter stärker barns sociala förmågor och främjar långsiktiga positiva attityder till inkludering.

Rocka sockorna – vecka 12

Vi uppmärksammar olikheter och allas lika värde genom att delta i Rocka sockorna-initiativet, där vi gemensamt över alla avdelningar arbetar med inkludering och empati på ett lekfullt och engagerande sätt. Vi kommer under våren att ta hjälp av aktuell litteratur från biblioteket och Polyglutt samt information/ fakta från bland annat UR.

Vi kommer att se "Djuren på Djuris", bland annat under vilan, där dilemman och olika situationer tas upp på ett lättförståeligt och för barnen ett igenkännande sätt. Vid varje tillfälle diskuterar och samtalar vi om det vi just tagit del av, läst eller sett tillsammans. På så

vis förankrar vi de värderingar och normer som krävs för att vägleda barnen till att bli individer med god förmåga till att visa hänsyn, förståelse och medmänsklighet till sin omvärld. Det är ju det som är **målet** med detta fokusområde.

Vi pedagoger är goda förebilder och arbetar och bemöter barn och vuxna på ett sätt som speglar de värderingar som ämnet syftar till. Vi lyssnar in, anpassar och bemöter alla individer med förståelse och inkludering.

3.1. 6 Utvärdering och analys Respekt & Normer och värden. (religion, trosuppfattning, sexuell läggning)

Alla ska lära sig vikten av att respektera ett "stopp" eller liknande.

Alla ska känna sig hörda, sedda och respekterade för den de är oavsett kön, etnicitet, trosuppfattning, livsåskådning, utseende etcetera

Alla ska värna om djur och natur, varandra och allt i sin omgivning.

Vi tar hjälp av aktuell litteratur där dessa ämnen tar upp på ett pedagogiskt och lättförståeligt sätt. Vi samtalar med barnen och lyssnar in deras tankar och erfarenheter. Vi bemöter deras frågor på ett opartiskt och icke-dömande sätt och reder tillsammans ut de frågor och funderingar som dyker upp längs med undervisningens gång.

Vi tar hjälp av kortare klipp på UR och barnkonventionen för att informera barnen om deras rättigheter och skyldigheter. Vi tydliggör att alla är lika mycket värda oavsett färg, form, funktion, härkomst, sexuell läggning, trosuppfattning osv genom att själva vara goda förebilder samt betona och understryka vikten av tolerans och inkludering i våra liv och i samhället i övrigt.

Vi arbetar med detta kontinuerligt, både inomhus och utomhus. Vi har lekmaterial, litteratur, samtal och filmer tillgängliga för barnen där de själva får utforska och hitta sin egen identitet samt bygga och stärka sin roll som en fungerande, tolerant och fördomsfri samhällsmedborgare.

Under hela dagen till exempel på våra samlingar, vid måltiderna och vid andra rutinsituationer, men också i den fria leken. På detta sätt når vi ut till så många individer som möjligt på många olika plan och nivåer.

Vi pedagoger är ständigt närvarande. På så vis kan vi direkt och på plats bemöta samt förhindra alla sorters kränkande behandling, fördomar eller intolerans.

4. Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar

I styrdokumentet *Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling* (Beslutad 2022-11-10) finns i kapitel 3. *Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar eller trakasserier*. Denna ska följas vid kännedom om upplevda kränkningar i förskolan med nedanstående tillägg då vuxen kränker barn.

- När personal eller vårdnadshavare kränker ett barn måste den som upptäcker detta agera utan dröjsmål. Visa tydligt att du är på barnets sida.
- Ta den vuxne åt sidan och ställ frågor om hur den tänkte/menade samt hänvisa till diskrimineringslagen.
- Rektor informeras och ansvarar för att utreda, åtgärda, dokumentera och följa upp vidtagna insatser.
- Verksamhetschef informeras alltid och håller sig informerad om ärendet tills det är säkerställt att kränkningarna upphört.

5. Bilagor

Definitioner

Kränkande behandling

”Kränkande behandling: ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) kränker ett barns eller en elevs värdighet.”⁷

Kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer. Ett barn kan bli utsatt för kränkande behandling av personal eller andra barn. Kränkande behandling kan till exempel vara nedsättande ord eller knuffar, men kan även bestå av utfrysning.⁸

Diskriminering

Lagen förbjuder sex former av diskriminering. Diskriminering är att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, kopplat till någon av de sju diskrimineringsgrunderna; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Diskriminering utifrån diskrimineringsgrunderna regleras i diskrimineringslagen (2008:567).⁹

Kön

Kön i form av kvinna/flicka eller man/pojke som registreras vid födseln eller senare fastställs.

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet avses en persons nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Religion och annan trosuppfattning

I trosuppfattning ingår åskådningar som är jämförbara med religion. Etiska, filosofiska eller politiska värderingar/åskådningar ingår inte.

Funktionsnedsättningar

Med funktionsnedsättning menas nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga som uppstår i mötet med omvärlden. En individ kan ha en funktionsnedsättning, men är inte funktionshindrad. Det är omvärlden som står för hindren, inte individen själv.

Könsöverskridande identitet eller uttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck handlar om människor som ibland eller alltid bryter mot samhällets normer och föreställningar om hur kvinnor och män förväntas se ut eller vara.

⁷ Skollag (2010:800) 6 kap 3 §

⁸ [Kränkande behandling, mobbning och diskriminering - Skolverket](#) Hämtad 2023-06-20

⁹ Diskrimineringslag (2008:567) 1 kap 4 §

Sexuell läggning

Med sexuell läggning menas hetero, -homo – eller bisexuell läggning, vilka är de sexuella läggningar som finns definierade enligt svensk lag.

Ålder

De lagar och regler som antagits av riksdagen, där ålder anges, ska inte ses som ett uttryck för diskriminering. Som skola eller förskola gör du dig då inte heller skyldig till åldersdiskriminering vid tillämpning av dessa regler. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder om det finns ett syfte.

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Klicka eller tryck här för att ange text.

Uppföljning och kartläggning av risker för diskriminering eller kränkningar

- Redogör för uppföljningen och utvärderingen av föregående års planerade åtgärder.

Klicka eller tryck här för att ange text.

- Gör en kartläggning och skriv ned de risker ni identifierat via exempelvis diskussioner, observationer, intervjuer, trygghetsvandringar.

Klicka eller tryck här för att ange text.

Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta risker

Analysera och reflektera kring orsakerna till riskerna och hindren som identifierats i kartläggningen.

Klicka eller tryck här för att ange text.

Planering och genomförande av åtgärder

Sätt upp konkreta och uppföljningsbara mål ni kommer arbeta med för att förhindra/förebygga de risker ni identifierat. Bestäm åtgärder för att nå målen. Gör en tidsplan för genomförandet av åtgärderna. Besluta vem som ansvarar för att följa upp respektive åtgärd.

Använd följande rubriker för varje mål ni valt att arbeta med:

Mål

Åtgärd/er

Ansvarig

Tidsplan

Klicka eller tryck här för att ange text.

Utvärdering

Utvärdera och analysera åtgärderna. Har åtgärderna gett resultat? Hur ser vi det? Hur går vi vidare? Behövs kompletterande åtgärder?

Använd följande rubriker för att utvärdera de mål ni arbetat med:

Mål

Utvärdering av åtgärd/er

Analys

Klicka eller tryck här för att ange text.